Φως Ιλαρόν

Μηνιαία Έκδοση της Ενορίας Αγίου Γεωργίου Περιβολίων Ρεθύμνου. Έτος 3ο, φ. 29. Φεβρουάριος 2015

Τριώδιο, Απόκριες και καρναβάλι

Τι είναι το Τριώδιο;

Αποσπάσματα σχετικού άρθρου που δημοσιεύεται στο διαδίκτυο, στη διεύθυνση: http://o-nekros.blogspot.gr/2011/02/blog-post_13.html.

Τριώδιο λέγεται το **λειτουργικό βιβλίο** (δηλ. βιβλίο που διαβάζεται στην εκκλησία κατά τις διάφορες ακολουθίες, δηλ. τελετές) που περιέχει υμνολογικό υλικό κυρίως του Εσπερινού και του Όρθρου και χρησιμοποιείται μαζί με το Μηναίο και την Παρακλητική στις Ιερές Ακολουθίες της περιόδου **από Κυριακής του Τελώνου και Φαρισαίου μέχρι το Μεγάλο Σάββατο**.

Ονομάζεται Τριώδιο, γιατί στις ιερές ακολουθίες του όρθρου, όχι των Κυριακών αλλά των άλλων ημερών της εβδομάδας, **οι Κανόνες αντί να έχουν εννέα ωδές, όπως είναι η γνωστή και συνήθης μορφή τους, έχουν τρεις ωδές (=Τριώδιον)**, οι οποίες είναι σταθερά στην Η' και την Θ' ωδή και διαδοχικά μία από τις πέντε πρώτες.

«Κανόνας» λέγεται ένα σπουδαίο μουσικό και ποιητικό είδος του Βυζαντίου, στο οποίο είναι γραμμένα σημαντικά μουσικά έργα που ψάλλονται στην εκκλησία, κατά τον Όρθρο. Ποιητές κανόνων ήταν και μεγάλοι άγιοι, όπως οι άγιοι Ιωάννης Δαμασκηνός, Κοσμάς ο Μελωδός, Ανδρέας Κρήτης, Ιωσήφ ο Υμνογράφος κ.ά., αλλά υπάρχουν και σύγχρονοι σημαντικοί υμνογράφοι, όπως ο γέροντας Γεράσιμος Μικραγιαναννίτης (δηλ. από τη «Μικρά Αγία Άννα» του Αγίου Όρους), ο μητροπολίτης Ρόδου Κύριλλος, ο γέροντας Αθανάσιος Σινωνοπετρίτης, ο καθηγητής Χαράλαμπος Μπούσιας, κ.π.ά.

Η περίοδος του Τριωδίου έχει σκοπό **να μας προετοιμάσει με νηστεία, προσευχή και μετάνοια, για να υποδεχθούμε τα Άγια Πάθη του Κυρίου μας και την ένδοξη Ανάστασή Του**. Το Πάσχα μας αποτελεί το διαρκές πέρασμά μας, την είσοδό μας στην «νέα ζωή της Βασιλείας του Θεού». Για να βιωθεί με περισσότερη εσωτερικότητα η **«εορτή των εορτών»**, είναι απαραίτητη η κατάλληλη εσωτερική προετοιμασία. Αυτή την διασφαλίζει η ευλογημένη περίοδος του Τριωδίου.

Η κατανυκτική περίοδος του Τριωδίου, που μέσα στους κόλπους της περιλαμβάνει τη Μεγάλη Σαρακοστή, αποτελεί για όλους τους πιστούς **μοναδική ευκαιρία και δυνατότητα για πορεία μετανοίας**. Την πνευματική πορεία μας την χαρακτηρίζει η μετάνοια που πρέπει να είναι συνεχής. Βέβαια, στην περίοδο της Μεγάλης Σαρακοστής χρειάζεται να είναι **πιο έντονη μια και αυτή μας οδηγεί στον εορτασμό του Σταυρο-Αναστάσιμου Πάσχα**. Να καθαρίσουμε δηλαδή την ύπαρξη μας από κάθε «μολυσμόν σαρκός και πνεύματος» και να δεχθούμε τον Χριστό στην ζωή μας.

Οι τρεις εβδομάδες της Αποκριάς

Οι τρεις πρώτες εβδομάδες του Τριωδίου (οι τρεις εβδομάδες της Αποκριάς, όπως τις λέει ο λαός μας) περιλαμβάνουν τέσσερις Κυριακές, οι οποίες είναι:

Η Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου

Την Κυριακή αυτή διαβάζεται η ομώνυμη παραβολή, στην οποία διακρίνουμε τα αποτελέσματα της υπερήφανης προσευχής του «δικαίου» (αλλά υποκριτή) Φαρισαίου, που τελικά δεν

εισακούστηκε και της ταπεινής προσευχής του αμαρτωλού Τελώνη, **του οποίου (η προσευχή) ανέβηκε στον ουρανό ως θυμίαμα και εισακούστηκε**.

Με αυτόν τον τρόπο η Εκκλησία μας βοήθα να συνειδητοποιήσουμε την **ανάγκη προσεγγίσεως της υψοποιού ταπεινώσεως**, την οποία κάθε χριστιανός πρέπει να επιδιώκει μέσα στην περίοδο της αγίας Τεσσαρακοστής και κατ' επέκταση στη ζωή του.

Ο ταπεινός άνθρωπος δεν κινδυνεύει να πέσει. «*Ο υποκάτω πάντων ων, πού πεσείται;*» λέγουν οι άγιοι Πατέρες. Δηλ. αυτός που τοποθετεί και θεωρεί τον εαυτόν του κάτω - κάτω, χαμηλότερα απ' όλους, πού θα πέσει; Και ο **Μέγας Αντώνιος** έλεγε: «Είδα όλες τις παγίδες του εχθρού να έχουν απλωθεί πάνω στη γη και είπα λυπημένος: Ποίος άραγε μπορεί να τις αποφύγει; Και άκουσα φωνή που έλεγε: Η ταπεινοφροσύνη!».

Η Κυριακή του Ασώτου

Η παραβολή του «Άσωτου Υιού» ομιλεί για ένα πλούσιο νέο ο όποιος άσωτα κατασπατάλησε την περιουσία του σε χώρα μακρινή και στο τέλος κατάντησε να βόσκει χοίρους. Τότε **μετανόησε και επέστρεψε στον πατέρα του**, που τον δέχθηκε με άπειρη αγάπη και στοργή.

Η παραβολή είναι ανεξάντλητη σε νοήματα, αφού, όπως λέγεται, **ολόκληρο το έργο του Θεού για τη σωτηρία του ανθρώπου ευρίσκεται μέσα σ' αυτή**. Το βαθύτερο νόημα της παραβολής είναι τετραπλό:

α. Η **απελπιστική κατάσταση** στην οποία φθάνει ο αμαρτωλός.

β. Η **ανάγκη μετανοίας** και τα σωτήρια αποτελέσματα της.

γ. Το μέγεθος της **θείας Ευσπλαχνίας** στην οποία μπορούν να στηρίζονται και οι πλέον αμαρτωλοί, ώστε να μη φθάνουν ποτέ στην απελπισία. Κανένα αμάρτημα, όσο μεγάλο κι αν θεωρείται, δεν μπορεί να υπερνικήσει τη φιλάνθρωπη γνώμη του Θεού και

δ. Η αποφυγή του αισθήματος της **αυτάρκειας του δικαιωμένου**, όπως θεωρούσε τον εαυτό του ο μεγαλύτερος υιός (ο οποίος απέρριψε τον αδελφό του).

Εάν λοιπόν συναισθανθούμε την πραγματική πνευματική μας κατάσταση και με ειλικρίνεια ομολογήσουμε τα λάθη μας και την κατασπατάληση των ταλάντων πού μας χάρισε ο Θεός, θα καταλάβουμε ότι αυτή την Κυριακή όλοι μας εορτάζουμε και όλοι, κατά κάποιο τρόπο, **είμαστε άσωτοι υιοί, απομακρυνθέντες από τον «Οίκον του Ουρανίου Πατρός μας»**.

Ψυχοσάββατο

Το Σάββατο πριν από την Κυριακή της Απόκρεω, λέγεται **«Σάββατο των Ψυχών» ή Ψυχοσάββατο**. Είναι το πρώτο απ' τα δύο Ψυχοσάββατα του έτους (το δεύτερο επιτελείται το Σάββατο πριν από την Κυριακή της Πεντηκοστής).

Ο λόγος που το καθιέρωσε η Εκκλησία μας, παρ' ότι κάθε Σάββατο είναι αφιερωμένο στους κεκοιμημένους, είναι ο εξής: Επειδή πολλοί κατά καιρούς απέθαναν μικροί ή στην ξενιτιά ή στη θάλασσα ή στα όρη και τους κρημνούς ή και μερικοί, λόγω πτώχειας, **δεν αξιώθηκαν των κανονικών μνημοσυνών**, «οι θείοι Πατέρες φιλανθρώπως κινούμενοι θέσπισαν το μνημόσυνο αυτό **υπέρ πάντων των άπ' αιώνος εύσεβώς τελευτησάντων Χριστιανών**».

Επειδή την Κυριακή της Απόκρεω ποιούμε ανάμνηση της Δευτέρας Παρουσίας του Χριστού και οι κεκοιμημένοι μας ακόμη δεν κρίθηκαν, τους μνημονεύουμε σήμερα και, επικαλούμενοι το άπειρο έλεος Του, **παρακαλούμε τον Θεό με το μνημόσυνο πού κάνουμε, να τους αναπαύσει**. Συγχρόνως δε, ενθυμούμενοι και εμείς το θάνατο και «*διεγειρόμεθα προς μετάνοιαν...*».

Η Κυριακή της Απόκρεω

Η Κυριακή αυτή λέγεται έτσι, διότι από την επόμενη ήμερα (Δευτέρα) δεν τρώμε κρέας. Δηλ. η Κυριακή της Απόκρεω είναι η **τελευταία ημέρα της κρεοφαγίας μέχρι το Πάσχα** και μετά από αυτήν δεν επιτρέπεται η κατανάλωση κρέατος, εκτός αν πρόκειται για άρρωστους.

Οι άγιοι Πατέρες θέσπισαν αυτή την Κυριακή να γίνεται **ανάμνηση της Δευτέρας Παρουσίας του Χριστού** για να θυμόμαστε, όχι μόνο τη φιλανθρωπία Του (από την Κυριακή του Άσωτου), αλλά και τη **δικαιοσύνη Του** στην κρίση που θα γίνει μερικώς την ήμερα του θανάτου μας και τελικώς - τελεσιδίκως στη Δευτέρα Παρουσία Του.

Η Κυριακή της Τυροφάγου

Μετά τη διακοπή της κρεοφαγίας, αυτή την εβδομάδα (τρίτη του Τριωδίου), **όλες τις ημέρες της, τρώμε τυροκομικά, αυγά και ψάρια**. Γι' αυτό ονομάστηκε «Κυριακή της Τυροφάγου» ή «Τυρινής».

Η Εκκλησία μας, χωρίς να θεωρεί μολυσμένη καμία τροφή, επιτρέπει αυτή την εβδομάδα τη βρώση γάλακτος και αυγών και όχι το πρόβατο ή το κοτόπουλο, που τα παράγουν, διότι **διακρίνει τις τροφές σε περισσότερο και ολιγότερο βοηθητικές στην εγκράτεια και κατά καιρούς άλλες επιτρέπει και άλλες απαγορεύει**.

Μαζί με τη νηστεία λοιπόν, που αρχίζει μερικώς και σταδιακώς από την εβδομάδα αυτή, η Εκκλησία φέρει ενώπιον μας και μας θυμίζει με τα τροπάρια αυτής της Κυριακής την **εξορία των Πρωτοπλάστων από τον Παράδεισο**, που έγινε λόγω της παρακοής τους (και συνδέεται με την νηστεία, λόγω του συμβολισμού του απαγορευμένου καρπού). Αντί του Παραδείσου και της αιωνιότητας, βρήκαν το θάνατο (σώθηκαν βέβαια μέσω της σταύρωσης του Χριστού, ενώ βρίσκονταν στον Άδη, χιλιάδες χρόνια αργότερα).

Οι μασκαράδες του Τριωδίου και το καρναβάλι

Τα αποκριάτικα έθιμα του Τριωδίου, όπως είναι πια γνωστό, δεν είναι χριστιανικά, αλλά προχριστιανικά και ειδωλολατρικά. Κατάγονται από τη δεισιδαιμονία των αρχαίων Ελλήνων (όχι των φιλοσόφων, αλλά των πιστών της αρχαίας θρησκείας) ότι, για να έρθει η καινούργια άνοιξη, πρέπει η «θεά Φύση» να γονιμοποιηθεί από τις αρσενικές θεότητες που ζουν στα σκοτεινά δάση και τις σπηλιές. Οι «θεότητες» αυτές χαρακτηρίζονταν «δαιμόνια» (= κατώτεροι θεοί) και είχαν, υποτίθεται, μορφές ζώων. Ιδίως τις φαντάζονταν με μορφή τράγου, αλλά και άλλων ζώων: οι σάτυροι π.χ., κατά την αρχαία μυθολογία, είχαν αφτιά, πόδια και γεννητικά όργανα... γαϊδάρου.

Έτσι, οι αρχαίοι ημών πρόγονοι ντύνονταν με προβιές (έπαιρναν δηλ. τη μορφή αυτών των αρσενικών και πρωτόγονων «θεοτήτων») και χοροπηδούσαν, αλλά και οργίαζαν, στα δάση για να τις προσκαλέσουν, να κάνουν το «γάμο» τους με τη θεά Φύση. Απ' τα τραγούδια αυτά (τις «ωδές των τράγων») εξελίχθηκε αργότερα το πραγματικά σπουδαίο θεατρικό είδος της τραγωδίας (= τράγου ωδή).

Επειδή τα ειδωλολατρικά έθιμα παρέμειναν στους λαούς, κατά κανόνα, και μετά την αποδοχή του χριστιανισμού, παρέμεινε και αυτή η συνήθεια με τις μεταμφιέσεις. Γι' αυτό η παραδοσιακή ελληνική αποκριάτικη μεταμφίεση (το ελληνικό καρναβάλι) είναι τραγόμορφοι μασκαράδες ζωσμένοι με μεγάλες κουδούνες.

Η οργιαστική αυτή «λατρεία» (που δεν είναι πια λατρεία, αλλά παιχνίδι) δεν είναι συμπαθής στους παραδοσιακούς χριστιανούς, που – σοφά – δεν ξεχνούν ότι επρόκειτο για πρόσκληση δαιμονίων... Όσο για το μοντέρνο εισαγόμενο καρναβάλι, σίγουρα δεν έχει καμία σχέση με το ορθόδοξο πνεύμα του Τριωδίου. Είναι μάλλον ευκαιρία να ξεχνάμε το Θεό και να πέφτουμε στην αμαρτία, δήθεν «απελευθερωτικά»…

Είναι αμαρτία το καρναβάλι;

Ζούμε σε μια πόλη που καμαρώνει για το καρναβάλι της: διασκεδάζουμε, ασχολούμαστε με την προετοιμασία του σχεδόν ένα ολόκληρο χρόνο, η πόλη μας διαφημίζεται σ' ολόκληρη την Ελλάδα και, επιπλέον, τονώνεται σημαντικά η τοπική μας οικονομία. Αρκετοί άνθρωποι ωστόσο ρωτάνε αν η Εκκλησία θεωρεί αμαρτία τη συμμετοχή των χριστιανών στο καρναβάλι. Βέβαια, αν πούμε «ναι», οι περισσότεροι συνάνθρωποί μας, αντί να σκεφτούν ότι η Εκκλησία κάτι ξέρει και να προβληματιστούν, θ' αρχίσουν να την κατηγορούν, ότι προσπαθεί να τους απαγορεύσει να διασκεδάσουν.

Θα το πούμε λοιπόν διακριτικά, με αγάπη και σεβασμό προς κάθε «καρναβαλιστή», που πιθανόν δεν είναι μόνο «καρναβαλιστής», αλλά και χριστιανός:

Διασκέδασε, αδελφέ μου, αλλά χωρίς να κάνεις λάθη, δηλ. χωρίς να κάνεις αμαρτίες. Δε μπορείς;

Διασκέδασε **χωρίς να κάνεις κατάχρηση στο αλκοόλ,** γιατί κάθε χρόνο τη μέρα του καρ-

ναβαλιού μεταφέρονται στο νοσοκομείο δεκάδες μεθυσμένοι και, αν έλειπαν η Άμεση Δράση, το ΕΚΑΒ και οι εθελοντές του Ερυθρού Σταυρού (άνθρωποι που θυσιάζουν τη μέρα τους και, αντί να την περάσουν με την οικογένειά τους ή να χαλαρώσουν παρακολουθώντας τις εκδηλώσεις, τρέχουν πάνω κάτω γεμάτοι άγχος για να «νταντεύουν» τους «διαλυμένους»), δυστυχώς σε κάθε καρναβάλι θα είχαμε νεκρούς λόγω μέθης – ή και από άλλες αιτίες.

Διασκέδασε **χωρίς να εκπέμπεις χυδαία σεξουαλικότητα με το ντύσιμο, τις κινήσεις και τα λόγια σου.** Μα, θα μου πεις, «αυτό είναι οι απόκριες». Όχι. Οι Απόκριες είναι τρεις εβδομάδες, που μας οδηγούν στη Μεγάλη Σαρακοστή, και στην εκκλησία διαβάζουμε ευαγγέλια που μιλάνε για την αμαρτία, τη μετάνοια και τη σωτηρία. Εμείς πάμε καθόλου στην εκκλησία αυτές τις εβδομάδες; Αν όχι, κάνουμε «Απόκριες» ειδωλολατρικές, όχι χριστιανικές. Λες να χαίρεται μ' αυτό ο Χριστός, που αυτές τις μέρες πηγαίνει να σταυρωθεί, για να μας σώσει;

Το σώμα μου, που έχει πάνω του τη θεία χάρη του βαπτίσματος, του αγίου μύρου και της θείας κοινωνίας, είναι ιερό. Δεν είναι σωστό να το μετατρέπω σε βιτρίνα πορνογραφίας. Οι αρχαίοι Έλληνες λάτρευαν τους φαλλούς και έκαναν οργιαστικές λατρείες, επειδή ήταν ειδωλολάτρες (είχαν θρησκεία της γης και της γονιμότητας). Εμείς είμαστε χριστιανοί και ξέρουμε ότι ο άνθρωπος έρχεται κοντά στο Θεό με τη σεμνότητα και την αγνότητα. Δες το Χριστό, την Παναγία και τους αγίους μας – μοιάζουν καθόλου με καρναβαλιστές;

Διασκέδασε, τέλος, αδελφέ μου, **χωρίς να κοροϊδεύεις τα ιερά και τα όσια του λαού μας με τις μεταμφιέσεις και τις μιμήσεις σου.** Στο καρναβάλι του 2014 ήταν στημένο σε πλατεία της πόλης μας ένα «άρμα», που παρίστανε έναν ορθόδοξο μητροπολίτη με σκισμένο ράσο, από το οποίο φαίνονταν τα οπίσθιά του. Ομοίως κυκλοφορούσαν πολλοί μασκαράδες (μάλλον από άλλη πόλη) με ράσα και πετραχήλι (!) ορθόδοξου ιερέα, κάποιοι και με σταυρό κρεμασμένο στο στήθος. Ευχόμαστε ο Χριστός να τους αθωώσει λόγω αφέλειας… Τους υπενθυμίζουμε μόνο ότι αυτά τα έκαναν κάποτε τα σκληρά αθεϊστικά καθεστώτα της Ρωσίας και της Ρουμανίας, για να ξεφτιλίσουν τους καταπιεσμένους χριστιανούς – και τώρα τα κάνουμε μόνοι μας, γελοιοποιώντας ό,τι πιο ιερό διαθέτει ο τόπος μας και ο κόσμος ολόκληρος: το ράσο και το πετραχήλι του παπά (βέβαια, ασφαλώς εκείνοι οι μεταμφιεσμένοι ούτε που ξέρουν τι είναι το πετραχήλι) και το Σταυρό του Χριστού, μπροστά στον οποίο τρέμουν οι δαίμονες.

Υπόψιν, αδελφέ μου, ότι οι παλιότερες γενιές διασκέδαζαν τις Απόκριες (κάνοντας και τα λάθη τους), αλλά **όλο το χρόνο πήγαιναν στην εκκλησία**, προσεύχονταν, νήστευαν, μεταλάβαιναν, άναβαν το καντήλι τους, γιόρταζαν τους αγίους και γενικά ζούσαν μια ζωή, όχι αναμάρτητη, αλλά με αρκετά ουσιαστική σχέση με το Χριστό, την Παναγία και τους αγίους μας. Αυτή η σχέση έδινε ποιότητα στη ζωή τους και τους έφερνε στον ουρανό. Εμείς όλο το χρόνο αδιαφορούμε για τη σχέση μας με το Θεό, πηγαίνουμε στην εκκλησία από κοινωνική υποχρέωση ή δεν πηγαίνουμε ποτέ, ή ίσως και να κοροϊδεύουμε την εκκλησία και αυτούς που την παίρνουν στα σοβαρά… Δεν ξέρουμε, αλλά ούτε προσπαθούμε να μάθουμε τι είναι χριστιανική ζωή και πώς ο άνθρωπος πλησιάζει το Θεό και ενώνεται μαζί Του. Είμαστε βαφτισμένοι, αλλά ζούμε σχεδόν σαν αβάπτιστοι.

Έλα λοιπόν, αδελφέ, στην εκκλησία, μάθε να ζεις χριστιανικά (κάνε την αρχή, ήρεμα, με μικρά βήματα, σα να πρωτομαθαίνεις να περπατάς) και τότε θα βρεις το δρόμο σου και θα λυθούν και οι απορίες σου για την αμαρτία και τη σωτηρία. Αλλιώς δε θα καταλάβεις ποτέ το νόημα και την αληθινή ομορφιά της Αποκριάς, της Καθαρής Δευτέρας, της Σαρακοστής και της Ανάστασης.

Καλή Σαρακοστή, και ελπίζουμε να τα πούμε κάποια Τετάρτη στην Προηγιασμένη και κάποια Παρασκευή στους Χαιρετισμούς. Γίνονται στο σπίτι σου (στην εκκλησία) και η πρόσκληση είναι ανοιχτή. Άλλωστε μια απ' αυτές τις Κυριακές διαβάζουμε και την παραβολή του ασώτου, το πιο ελπιδοφόρο κάλεσμα του Χριστού προς τον καθένα μας (όλοι μας είμαστε άσωτοι, αλλά σώζονται εκείνοι που επιστρέφουν). Το ήξερες;

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΟΡΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΕΡΙΒΟΛΙΩΝ ΡΕΘΥΜΝΗΣ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ
Τ.Κ. 741 00 ΡΕΘΥΜΝΟ. Τηλ.: 28310 28854 - e-mail: riginiot@gmail.com
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ: Ενορία Αγίου Γεωργίου Περιβολίων Ρεθύμνης
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: Θεόδωρος Ι. Ρηγινιώτης